

@maaseutuverkosto, Tomi Aho Lutunen

Pohjavesialueet

Pohjavesi on tärkeä ja suojeltava luonnonvara: lähes kaikki juomavetemme on pohjavettä. Jotta juomavesi olisi turvallista ja puhdasta ja myös kotieläin- ja kasviuotannon käytössä olisi hyvälaatuista vettä, pohjaveden kaikenlainen pilaaminen on kielletty ympäristönsuojelulailla (527/2014). Laki myös velvoittaa pilaantumisen aiheuttajan puhdistamaan pohjaveden. Siksi esimerkiksi lannoitteiden ja kasvinsuojeluaineiden käyttö pohjavesialueilla vaatii viljelijältä erityistä huolellisuutta ja tietoa niiden käyttöön liittyvistä rajoituksista.

Pohjavesialueiden luokitusta ja rajauksia tarkistetaan sekä tutkimuksista saatavan uuden tiedon että vesien- ja merensuojelulainsäädännön muutosten perusteella. Pohjavesialueiden tutkimuksista vastaavat ELY-keskukset yhdessä kuntien ja vesilaitosten sekä tutkimukset toteuttavan Geologian tutkimuskeskuksen kanssa. Rekisteriä pohjavesialueista ylläpitää Suomen ympäristökeskus SYKE.

Vuonna 2019 meneillään olleen luokituksen uudistuksen myötä pohjavesialueet jaetaan kolmeen luokkaan: 1- ja 2-luokan pohjavesialueisiin sekä E-luokkaan, joka tarkoittaa pohjavesialuetta, jonka vedestä suojeltava ekosysteemi on riippuvainen. Tällaisia ekosysteemejä voivat olla esimerkiksi lähteet ja lammet.

Pohjavesialueiden uudesta luokituksesta jäävät pois pienimmät, vain muutaman talouden vedenottoon riittävät pohjavesiesiintymät. Pienet pohjavesiesiintymät ovat kuitenkin usein tärkeitä maaseudun yksityisten talousvesikaivojen vedenlähteitä, joten niiden suojelu pilaantumiselta on aivan yhtä tärkeää kuin luokiteltujen pohjavesialueiden.

Luokituksen muutosten yhteydessä tarkistetaan myös pohjavesialueiden rajauksia, joten olemassa oleva pohjavesialue saattaa sen myötä muuttua pienemmäksi tai suuremmaksi.

POHJAVESIALUEIDEN LUOKITTELU

Pohjavesialueet luokitellaan vedenhankintakäyttöön soveltuvuuden ja suojelutarpeen perusteella 1-, 2- ja E-luokkaan:

- 1** Vedenhankinnan kannalta tärkeät pohjavesialueet: vettä käytetään tai on tarkoitus käyttää yhdyskunnan vedenhankintaan tai talousvetenä yli 50 ihmisen tarpeisiin tai enemmän kuin keskimäärin 10 m³ vuorokaudessa.
- 2** Muut vedenhankintaan sopivat pohjavesialueet: voidaan pohjaveden määrän ja muiden ominaisuuksiensa puolesta ottaa tarvittaessa 1-luokassa tarkoitettuun käyttöön.
- E** Pohjavesialueet, joiden vedestä pintavesi- tai maaekosysteemi (esim. lähteet, lähdepurot ja lähdelammet) on suoraan riippuvainen.

Selvitä pohjavesialueet

ELY-keskus pyrkii tiedottamaan pohjavesialueen luokituksen tai rajauksen muutoksesta kaikille osallisille niin että heillä on mahdollisuus ottaa kantaa muutokseen. Kuulemisista tiedotetaan myös lehti-ilmoituksilla maakunta- ja paikallislehdissä, ELY-keskuksen internetsivuilla ja kuntien ilmoitustauluilla.

Tieto valmisteilla olevista pohjavesialueiden muutoksista ei kuitenkaan välttämättä tavoita kaikkia asianosaisia. Lisäksi toteutuneet pohjavesialueet voivat poiketa valmisteluvaiheessa esillä olevista aineistoista. Maastossa pohjavesialueet ja niiden rajat eivät myöskään aina ole silmämääräisesti tunnistettavissa.

Viljelijä voi tarkistaa oman tilan pohjavesialueet [Vipu-palvelun karttaosioista](#). Lisätietoa pohjavesialueista löytyy myös ympäristöhallinnon avoimista [Karpalo - karttapalvelusta](#) ja [Hertta - tietokannasta](#) sekä Maanmittauslaitoksen [Paikkatie-toikkuna – karttapalvelusta](#).

Ota selvää määräyksistä ja ohjeista

Pohjaveden pilaaminen on kielletty **ympäristönsuojelulaille** (527/2014). Valtioneuvoston asetuksella (1022/2006) on kielletty ympäristölle vaarallisten ja haitallisten aineiden (esimerkiksi öljy, polttoaineet, biosidit, kasvinsuojeluaineet, nitraatit ja fosfaatit) päästäminen suoraan tai välillisesti pohjaveteen. Pohjaveden suojelusta säädetään

myös esimerkiksi kasvinsuojeluaineista annetuissa säädöksissä ja nitraattiasetuksessa (1250/2014). Säädökset koskevat kaikkia maataloja ja eläintenpitoa toiminnan laajuudesta riippumatta.

Maataloustukia hakevilla tiloilla pohjaveden suojeleminen on lähes kaikkien tukien ehto, sillä se on osa **täydentäviä ehtoja**. Täydentävien ehtojen mukaan viljelijän on huolehdittava, että esimerkiksi polttoaineiden, öljyjen ja kasvinsuojeluaineiden käyttö ja varastointi ei pilaa pohjavettä. Vaatimusta on noudatettava kaikessa maataloustoiminnassa ja myös niillä alueilla, jotka eivät sijaitse pohjavesialueella.

Myös kuntien **ympäristönsuojelumääräyksissä**, tilan **ympäristöluvassa** tai muissa luvissa voidaan antaa tarkempia ohjeita ja määräyksiä pohjavesialueiden suojelemiseksi. Määräykset voivat koskea muun muassa lannan ja lannoitevalmisteiden levitystä ja varastointia, laidunnusta tai jaloittelualueiden sijaintia, hoitoa ja rakenteita. Kuntien **pohjaveden suojelusuunnitelmat** sisältävät ehdotuksia siitä, miten alueen toimijat voivat varmistaa pohjaveden laadun ja määrän säilymisen.

Ympäristönsuojelumääräykset vaihtelevat kunnittain, joten pohjavettä koskevat ohjeet ja määräykset on tarkistettava esimerkiksi oman kunnan ympäristönsuojelutarkastajalta. Pohjavesialueisiin ja niiden suojeeluun liittyviä neuvoja voi kysyä myös ELY-keskuksesta.

Lähteitä ja lisätietoa

Geologian tutkimuskeskus. Lähde-palvelu. Saatavana: <http://lahde.gtk.fi>

Suomen ympäristökeskus SYKE ym. Internetsivut http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Vesi/Vesiensuojelu/Pohjaveden_suojelu

Suomen ympäristökeskus SYKE ym. 2016. Tarkkana siellä pohjavesialueella! Pohjavesien pilaantumisen voi olla vakavia seurauksia. Maatalous. Pohjavesiesite 01/2016. Saatavana: https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Vesi/Vesiensuojelu/Pohjaveden_suojelu/Esitteet/Maatalous

Savo-Karjalan Vesiensuojeluyhdistys 2017. Iisalmen reitin vesivisio. Saatavana: https://vesiensuojelu.fi/skvsy/wp-content/uploads/2017/08/Vesivisio_final.pdf

Vallinkoski, V-M., Miettinen T. ja Aalto, J. (toim.) 2016. Vesien tila hyväksi yhdessä. Pohjois-Savon vesienhoidon toimenpideohjelma vuosille 2016–2021. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen raportteja 1/2016. Saatavana: <http://www.doria.fi/handle/10024/120085>

